

Asia: 1/66/2016

Valtioneuvoston asetus Syyttäjälaitoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Työryhmän työn keskeneräisyys

Oikeusministeriön alkuperäisen toimeksiannon mukaisesti työryhmän tehtävänä oli valmistella syyttäjälaitoksesta annetun lain ja siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen muutokset ja arvioida syyttäjälaitoksen työjärjestykseen tehtävät muutokset. Tältä osin on todettava, että työryhmän työ on jäänyt kesken, mikä osaltaan vaikeuttaa merkittävästi tämän lausunnon antamista.

Työryhmä on lähtenyt siitä, että merkittävä osa syyttäjälaitoksen toimintaa ohjaavista säädöksistä siirretään joko valtioneuvoston asetukseen tai työjärjestykseen. Kun käytettävissä ei ole riviäkään työjärjestyksestä tai yksityiskohtaisista perusteluista lausuminen esimerkiksi johtojärjestelmän rakenteesta ja toimivuudesta on jokseenkin vaikeaa ellei peräti mahdotonta. Edelleen työryhmä ei ole mitenkään pyrkinyt arvioimaan lainsäädäntöhankkeen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin tai hankkeen taloudellisia vaikutuksia.

Riippumattomuus

Syyttäjä on lainkäyttötehtävässään riippumaton (10 §). Tästä pääsäännöstä on vain yksi poikkeus. Valtakunnansyyttäjä voi ottaa ratkaistavakseen alaiselleen syyttäjälle kuuluvan asian tai määrätä alaisensa syyttäjän ajamaan syytettä, jonka nostamisesta hän on päättänyt (11 §). Kuitenkin esimerkiksi lain 5 §:ssä todetaan, että alueen syyttäjätöimintää tulee kehittää valtakunnansyyttäjän toimiston ohjauksessa. Kirjoitustapa antaa siis epämääräiselle toimistolle lainkäytön ohjaukseen liittyvän toimivallan, vaikka samanaikaisesti todetaan yksittäisen syyttäjän ratkaisuvallan olevan kaikissa oloissa riippumaton.

VNA 1 luku: Syyttäjälaitoksen organisaatio ja tehtävät

VNA 1 §

Pykälässä säädetään, että valtakunnansyyttäjän toimisto sijaitsee Helsingissä. Laki valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta edellyttää, että valtion valtakunnallisten toimintojen sijoittamisesta tehdään erillinen päätös. Olen kuitenkin sitä mieltä, että valtakunnansyyttäjän toimiston sijoituspaikka tulisi olla eteläisellä alueella.

VNA 2 §

Pykälässä on määritelty syyttäjälueiden lisäksi alueiden toimipaikat. Pitäisin riittävänä sitä, että tässä kohdassa ainoastaan määritellään syyttäjälueet ja toimipaikkoja koskevasta kohdasta luovutaan kokonaan. Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että valtakunnansyyttäjä voisi omalla päätöksellään lakkauttaa toimipisteen ilman, että se edellyttäisi asetuksen muutosta. Muutos tekisi hallinnon järjestämisen helpommaksi ja joustavammaksi.

VNA 2 luku: Henkilöstö, erityisesti syyttäjien hallinnolliset tehtävät, nimittäminen ja virkavapaus

VNA 3 §

Lainkäyttövirkamiesten tehtävät tulee määritellä lain tai asetuksen tasolla. Kyse on lainkäytöstä ja sitä kautta virkavastuusta. Tämän johdosta katson, että johtavan aluesyyttäjän ja apulaispäällikön tehtävät tulee määritellä lain tai asetuksen tasolla eikä jättää niitä työjärjestyksen varaan.

VNA 8 §

Syyttäjälaitosta koskeva laki ja asetus on kirjoitettu pääsääntöisesti niin, että velvoittavat ja hallintoa sitovat säännökset siirretään mahdollisimman alhaiselle säädöstasolle ja ovat kirjoitusasultaan hyvin avoimia, jotta hallinnon järjestäminen olisi mahdollisimman joustavaa ja dynaamista. Tämän vuoksi katson, että asetuksen 8 § tulee muuttaa vastaamaan muuta kirjoitustapaa siten, että kielellisiä kelpoisuusehtoja koskeva kohta muutetaan niin, että syyttäjälueiden tulee turvata riittävien kielellisten palvelujen saatavuus. Tämä tarkoittaa sitä, että hallintoa jäykistävästä kiinteästä syyttäjävirkojen kappalemääräistä luovutaan.

VNA 9 §

Kaikki lainkäyttöhenkilöstön virat tulee olla vakituisia. Tämä koskee niin johtavaa aluesyyttäjää kuin apulaispäällikköä. Kyse on lainkäytön riippumattomuudesta.

VNA 3 luku: Erinäiset säännökset, erityisesti hallintokanteluasioiden ratkaiseminen

VNA 17 §

Uudistus on kokoluokaltaan erittäin suuri ja vaikuttaa koko syyttäjälaitoksen henkilöstön asemaan ja tehtäviin. Muutosprosessin hallittu johtaminen ja hyvä läpivienti on hankkeen onnistumisen kannalta keskeistä. Avainhenkilöiden valinnat ja henkilöstön sitouttaminen uudistukseen ovat sen onnistumisen kannalta tärkeämpiä seikkoja kun pitäytyminen tarpeettoman tiukassa aikataulussa. Esitetty voimaantuloaikataulu käytännössä tarkoittaisi sitä, että kaikki keskeiset valmistavat toimet henkilövalintoihin sijoittuisivat keskelle kesälomakautta. Kun vielä huomioidaan se, että osa valmistelutyöstä on kokonaan tekemättä pidän perusteltuna sitä, että voimaantuloa siirretään vuoden 2019 alkuun.

VNA: Muita huomioita, tarve muille säännöksille

-

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 4 §: Valtakunnansyyttäjän toimiston tehtävät

-

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 5 §: Syyttäjäalueen tehtävät

-

Syyttäjälaitoslaki 3 luku 20 §: Rikosasioiden jakaminen

-

Söderlund Tom
Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto